

„Nem lehet felül csirke-, alul medvehangon énekelni”

Mészöly Katalin természetes technika- káról és színpadi szerepformálásról

Táncdalénekes szeretett volna lenni, azonban a statisztálással töltött esték az Operaházban hamar meggyőzték arról, más utat kell követnie. Pályája során temérdek felejthetetlen figurát keltett életre, szenvedéllyel megformált, életteli hősnők sorát, kedvence azonban mindig Azucena maradt A trubadúrból, amelyet több mint három évtizeden keresztül, számos hazai és külföldi rendezésben alakíthatott. A Liszt-díjas, érdekes művész mezzoszopránna, Mészöly Katalinnal éneklésről, színpadi játékról, tanulástól és tanításról, valamint egy felejthetetlen tenorról, férjéről, Horváth Bálintről is beszélgettünk.

Forrás: Mészöly Katalin archívuma

Nemcsak hangját, alakításait, színpadi jelenlétét is mindig dicsérték a kritikák, pedig énekelni magánúton tanult, így a színészi játékát ugyancsak magának kellett kicsiszolnia...

Két és fél évesen már felvettek az óvodába, s ettől kezdve én voltam minden műsor főszereplője. Megvolt hozzá az ösztönös érzékem, mindig is imádtam játszani, fellépni. Amikor már szerződöttem operaénekes voltam, akkor is az összes szerepet szerettem, sokat dolgoztam mindegyiknél azon, hogy még hitelesebbé tegyem az adott figurát. Az Albert Herring fűszerboltosaként például papírokra csavartam a hajamat, s úgy léptem színpadra, hogy bohókásabb legyen a megjelenésem. S akárhol is szerepeltem, figyeltem a partnereket. Már akkor, amikor tizenhét évesen az Operaház statisztája lehettem – ezzel kezdődött ugyanis dalszínházi pályafutásom – esténként csodálattal néztem a nagyokat, Delly Rózsit, Szecsódi Irént vagy Melis Györgyöt, s tőlük is igyekeztem ellesni mindent, amit lehetett.

Pedig ebben az időben még táncdalénekesnek készült...

Az korábban történt, tizenhat éves voltam, amikor elmentem a Fiala Művészek Stúdiójába, a Wesselényi utcába, hogy előadjak egy akkoriban nagyon divatos, olasz slágert. Olyan hangerővel énekeltem bele a mikrofonba, hogy belerecesgett az összes erősítő, mondta is a hangmérnök, hogy ilyen vocéval inkább operaénekesnek menjek... De nem is ez a tanács döntött, hanem a dalszínházban töltött esték. Magával ragadott a műfaj, így aztán már nemcsak statisztáltam, hanem négy évvel később, 21 évesen a kórusnak is tagja lettem, az alt II-be kerültem, emellett pedig magánúton folytattam az énektanulmányaimat.

Hamar szerepben is bemutatkozhatott, hiszen kórista volt még, amikor Békés András Önre osztotta Lolát a Parasztbecsületben. Nem félt a színpadtól?

Mindig 150-es volt a pulzusom, mielőtt énekelni kezdtem volna, de közben nagyon élveztem is az előadásokat. Érdekes egyébként, hogy a színpadi lámpalázam később is megmaradt, mindig csak az első néhány hang után nyugodtam meg. Egy dologgal nem boldogultam sosem: a próbaénekesek terén soha voltam sikeres. Nekem mindig kellett a közönség, a színpad, hogy átlényegüljek, hogy a legjobb hangit produkciót nyújtsam. Szobában, egy embernek sosem tudtam meggyőzően énekelni, mert annyira jó akartam lenni, hogy elrontottam mindent, amit csak lehetett. Nem működtek az ösztöneim, azokra pedig mindig szükségem volt a sikeres produkciókhoz.

Bár első szerepét a dalszínházban kapta, szerződöttem magánénekes mégis Pécssett lett. Mi volt ennek az oka?

Budapesten akadtak kisebb feladatok, szerződést viszont nem kínáltak. A pécsi teátrumban dolgozott akkoriban rendezőként Horváth Zoltán, aki meghallgatta előadásomban – Oberfrank Géza zongorakíséréssel – a Máglya-áriát, s mivel családi ismerősünk volt, nem jött elő a szokásos próbaéneklés-pánikom. Az első versszak után leállított,

s azonnal szerződöttem magánénekesnek. Huszonnégy éves voltam, s egy kisebb, de izgalmas előadásokat műsoron tartó társulatba kerültem, ahol a kiváló Breitner Tamás volt a karmester. Fiala énekesként azt képzeltem, Pécssett azonnal megkapom majd a nagy szerepeket, a legnagyobb megdöbbenésemre azonban olyan feladatokra tűztek ki, mint a Manon Lescaut Muzsikusa vagy Flotow Mártájának Nancyje. S ez az állapot három éven keresztül tartott. Kérdőre is vontam Horváth Zoltánt, hogy ilyen szerepeket a budapesti dalszínházban is kaptam, ezekért jöttem el a fiamtól, a családomtól vidékre?! Az volt a válasza, hogy nem akar tönkretenni, ne aggódjak, lesznek majd nagyobb feladatok is. Nemsokra rá, 27 évesen megkaptam a Carment, majd következett A trubadúr Azucenája is. Jókör jöttek, hiszen akkora már rendelkeztem némi technikai rutinnal, színpadi eszköztárral is. Bár mielőtt Verdi hősnőjét életre keltettem volna, sokat jártam egy bolond, öreg pécsi cigány asszony nyomában, figyelve ahogyan gesztikulál, járkal, beszél, ahogyan a saját zárt világában létezik. Rengeteget merítettem ezekből a megfigyelésekből a szerepformálás során. Akkoriban Horváth Zoltánnak az volt a szokása, hogy a főpróbát követően összehívott mindenkit, és felhívta a figyelmét arra, mire ügyeljen majd a premieren. Nekem ezen a megbeszélésen semmit sem mondott, már kezdtem a föld alá süllyedni, amikor végül megjegyezte, úgy látja, pofon csapott a szerep. Igaza volt, lubickoltam a figurában, s ettől kezdve Azucena lett a legkedvesebb nőalakom. Egészen nyugdíjazásomig énekeltem, több mint harminc éven keresztül, temérdek rendezésben. Mondtam is sokszor, két darab van, amiért még én fizetek: az egyik A trubadúr, a másik Verdi Requiemje.

Technika terén is jó iskola volt Pécs?

Igen, rengeteget köszönhetek Breitnernek. Bár első alkalommal nem ezt éreztem... A trubadúr nyilvános főpróbáját tartottuk, s abban a jelenetben, amikor kitépem magam a katonák karjai közül, a kétvonalas G-t olyan hangerővel énekeltem ki, hogy majd leszakadt a csillár. Breitner megállította az előadást, lekopogta a zenekart, tőlem pedig megkérdezte: „Hány éves maga, Angyalom? 27? Hány éve van még a nyugdíjig? Huszonnyolc év” – válaszoltam értetlenül. „Hát, addig biztosan nem fog énekelni, ha így kiabál” – tette hozzá. Ettől kezdve akárhol is keltettem életre ezt a nőalakot, mindig visszagondoltam a mondataira. Breitner odafigyelt a művészeire, atyai lelkifröccsöket is kaptam tőle rendszeresen, dirigensként mindig vigyázott rám, s arra, hogy megfelelő technikával énekeljek. S szintén fontos volt, amit akkor mondott, amikor rám osztották Ebolit. Nem akartam a Don Carlos hősnőjét elénekelni, azt éreztem, hogy nagyon magas szerep, én pedig mindig is altba hajló mezzoszoprán voltam... Breitner ekkor kijelentette: „Tudja Angyalom, nem is mezzo az, aki ezt a szerepet nem tudja elénekelni...”. Nekem sem kellett több, ettől kezdve kerestem az alkalmat, hogy tanulhassak, és sikerült is ösztöndíjjal eljutnom a Mozarteumba, egy Paula Lindberg nevű, egykor

Koncerten férfjével, Horváth Bálinttal. Forrás: Mészöly Katalin archívuma

kiváló mezzóhoz, akitől egy nyáron keresztül tanultam. Ő hívta fel a figyelmemet a minél természetesebb, ösztönösebb éneklés fontosságára, a helyes levegővételre, a biztos támaszra. Tőle tanultam azt is, hogy nem szabad rágörcsölni egy-egy magasabb hangra, s az szintén nagyon fontos, hogy az előadás előtt az ember ne kényszeresen a kottát lapozgassa az öltözőben, hanem inkább úgy készüljön, akár egy pihenő párduc. A kurzus végén a Musiksaalban vizsgázhattam, Paula tizenhét növendékéből csak négyünknek járt ez a kiváltság. Szerződést is ajánlottak ekkor a Volksoperbe, Wagner-darabokban szerettek volna szerepeltetni. Amikor hazatértem, gondolkoztam az ajánlaton, de aztán elutasítottam, mert éreztem, én Verdi-énekes vagyok, a Wagner-heroinák nem tartoznak a szerepkörömbe, a mentalitásom sem illik hozzájuk. Így folytattam Pécsen, ahol aztán olyan sikerrel debütáltam Eboliként, hogy megkaptam érte a Liszt-díjat is.

Mindent elénekelt a pályája során, amit szeretett volna?

Egyedül Gluck Orfeusza maradt ki. Nagyon tetszett a darab, a szerep, de ahogy pályára kerültem, azt követően nem játszották már itthon ezt az operát. Ami szerepelt az itthoni repertoáron, azokban a darabokban minden általam vágyott hősnőt elénekelttem, ráadásul úgy, hogy sosem kértem semmit, mindre érkezett a felkérés.

Milyen meghatározó énektanárok akadtak még a karrierje során?

Már statisztaként kezdtem járni Posszert Emiliához, aztán Németh Anna következett, de egyikükkel sem értem el a megfelelő előrelépést. Ezután jött dr. Sipos Jenő, aki

népszerű énektanár volt akkoriban, vele több éven keresztül dolgoztam. Ő mondta mindig, hogy egy mezzónak úgy kell énekelnie, bármilyen szerepben lép pódiumra, hogy a férfiközönség csakis őrá figyeljen... Majd amikor Salzburgból hazatértem, nemsokára megismerkedtünk és egymásba szerettünk Horváth Bálinttal, s attól kezdve ő lett a mesterem. Bálintnak kiváló füle volt, nagyon jó technikával énekelt, ezért mindig vele készültem új darabokra, vagy ha valamivel elakadtam. Én utánzással tanultam a legtöbbet, s ő mindig remekül meg tudta mutatni, hogyan kellene valamit jól megformálni. Ezeket a közös gyakorlásokat is mindig nagy érzelmekkel éltem meg, ha valami nem sikerült, akkor sokszor dühöngtem, kiabáltam, toporzékoltam. Bálint pedig csak bölcsen mosolygott, s aztán, amikor végeztem, annyit mondott csendesen: akkor még egyszer... Amikor pedig egyedül gyakoroltam, ahogy elhaladt a szobám előtt, sokszor csupán annyit kiabált be: Támasz! Azonnal tudtam, mire figyeljek. Máshoz nem volt türelme, zavarta, ha valaki nem értette meg rögtön, hogy mit kér, vagy ha azt nem volt képes végrehajtani. Velem azonban mindig szívesen foglalkozott. Sőt, arra is odafigyelt, hogy elég illúziókeltő vagyok-e. Amikor ő azt mondta, jól szól a hangom, szép a mosolyom, s a mozgásom is rendben van Carmenként, akkor nagy önbizalommal tudtam színpadra lépni. Velem ellentétben ő a próbaénekléseken is remek teljesítményt nyújtott. Egyszer Failoni Nelly elhozta a bécsi Staatsoper intendánsát, meghallgatást rendezett számára a villájában, amire meghívott mindketőnket. Én szokás szerint szörnyű voltam, de Bálint csodásan énekelt, remek volt a kiállása is. Végül házaspárként ajánlottak számunkra egy hároméves szerződést. Bálint azonban nem fogadta el, hiszen minden alkalommal, ha útra keltünk, már a Hegyeshalom-táblánál honvágya lett, olyannyira, hogy fizikai tüneteket produkált azonnal. Inkább élt itthon zsíros kenyéren, minthogy külföldi feladatokat vállaljon. Megkérdeztem tőle, hogyha nem akarta elfogadnia a felkérést, minek jöttünk el egyáltalán a meghallgatásra. „Hát, hogy megmérjük magunkat!” – válaszolta.

Nemcsak kiváló tenor volt, hanem a pálya befejezését követően restaurátorként is csodás alkotások kerültek ki a keze alól.

Nagy szenvedéllyel kutatta, hozta rendbe a régiségeket, s kiváló érzéssel bírt a képzőművészet terén, remek szeme, keze volt, ő tényleg igazi reneszánsz emberként élte az életét. A Tamásiban vásárolt kastélyunk minden szeglete

az ő keze nyomát dicséri, de sok-sok tárgy, kép is neki köszönhetően nyerte vissza a szépségét. Mindebben ki tudott teljesedni. S azért is élvezte ezt a tevékenységét, mert zárkózott személyiség volt, szeretett a saját világában létezni, ott érezte jól magát. Egyébként az egyetlen sikeres próba-éneklésem is hozzá kötődik. Az Aidát tűzte ki a budapesti dalszínház, akkoriban már mindketten tagjai voltunk a társulatnak, Radamest Bálint alakította, engem pedig arra kapacitált az igazgató, Mihály András, hogy énekeljek próbát Amnerisre. Erre nem voltam hajlandó, azt mondtam, ha nincs más út, akkor nem kell a szerep sem. Szokás szerint vártam a próbáló Bálintot, kint ültem a folyóson, amikor a korrepetíciót végző Mihály kiszólt, kérte, hogy legalább a duettbe segítsek be, ne neki kelljen kárognia. Megtettem, elénekeltem Bálinttal a kettőst, mire Mihály felnevetett, s azt mondta: „Mégiscsak énekeltem neked próbát, magáé a szerep”. Ilyen ravasz róka volt a dirigens. S aztán nagy sikert aratott az előadás, és sok más darabban is szerepeltem Bálinttal. Két éve veszítettük el, de még mindig felfoghatatlan és feldolgozhatatlan a hiánya...

Sokat tud Ön is az éneklésről. Nem gondolt rá, hogy miután 62 évesen búcsút vett a színpadtól, tanítson?

Addig, amíg aktív voltam és rengeteget énekeltem, nem akartam a hangomat arra pazarolni, hogy megmutassak a frázisokat. Aztán, amikor már kezdtem búcsúzni a pályától, akadtak növendékeim, sajnos azonban nagyon sok

az a 150 kilométer, ami Tamásit és Budapestet elválasztja. Azt azonban néhányuknak sikerrel megtanítottam, hogy először mindig képzeljék el belül, milyen hangon fognak megszólalni, azt, hogy miként figyeljenek a megfelelő levegőtechnikára, s arra, hogy a hang ne törjön meg sehol. Megnéztük mindig azt is, hol szól a hang a legszebben, s ezt lassú és tudatos, nagyon precíz munkával próbáltuk felfelé és lefelé is kiterjeszteni. Hiszen ahogy Varga Pali bácsi, az opera legendás korrepetitor-karmestere mindig mondta: „Nem lehet felül csirke-, alul medvehangon énekelni!” Ő mindenkit szeretett, akinek szépnek találta a vocéját, s Bálinttal a kedvencei közé tartoztunk.

S akad még zene a mindennapjaiban?

Visszajött kicsit, amikor 2019-ben a Magyar Állami Operaház örökös tagjai közé választottak, nagy örömmre a legtöbb szavazatot kaptam a kollégáktól, s ezt tartom az igazi elismerésnek. Az utóbbi években sokat hallgattuk Bálinttal a Mezzo Tv előadásait is, amit nagyon szeretett, néha pedig elővettük a saját felvételeinket. Egy-egy jó előadásba most is szívesen belefeledkezem, bár a nagyon modern rendezéseket nem kedvelem. ... Az opera olyan műfaj, ahol szükség van a látványra, hogy bele tudja az ember képzelni magát az adott korba. S nemcsak jó hangok kellene az illúzióteremtéshez, a katarzishoz, hanem hiteles milió is, ami nekünk egykor oly sok előadáson megadatott.

**SZEPT. 21. / SZERDA
20:30 / A VILÁG, MINT
LEHETŐSÉG INTEGET**
Vörös Eszter, Másik János
és a Budapesti Vonósok
koncertje

**SZEPT. 22. / CSÜTÖRTÖK
20:30 / A MUZSIKUS
BACH CSALÁD**
Az Anima Musicae
Kamarazenekar és Rohmann
Ditta
(cselló) estje

Műsor: Johann Bernhard Bach: g-moll
nyitány-szvit
Carl Philipp Emanuel Bach: A-dúr
gordonkaverseny
Johann Sebastian Bach: III. (G-dúr)
brandenburgi verseny

Művészeti vezető:
G. Horváth László

**SZEPT. 23. / PÉNTEK
20:30 / A NEWYORK
BÉRLŐJE**
Hirtling István
felolvasószínházi estje
Tarján Vilmos
újágíró munkáiból

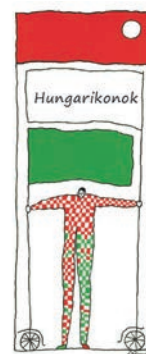
**SZEPT. 24. / SZOMBAT
20:30 / A BUDAPEST RAGTIME
BAND, NÁRAY ERIKA ÉS
TAKÁCS NIKOLAS ESTJE**

**SZEPT 22-24.
35. MINIFESTIVÁL –
MAGYAR KORTÁRSZENEI
KÖRKÉP**

3 nap 25 zeneszerző:
Bánkóvi Gyula
Bella Máté
Csemiczky Miklós
Dragony Tímea
Dubrovay László
Durkó Péter
Durkó Zsolt
Fekete Gyula
Gyöngyösi Levente
Hollós Máté
Horváth Márton Levente
Huszár Lajos
Kovács Zoltán
Madarász Iván
Megyeri Krisztina
Meskó Ilona
Molnár Viktor
Olsvay Endre
Serei Zsolt
Sugár Miklós
Tihanyi László
Tóth Péter
Vajda János
Virágh András Gábor
Zámbó Jonatán

**SZEPT. 22-TŐL DECEMBER
VÉGÉIG
HUNGARIKONOK II.**
Híres magyarok
emblemikus ereklyéi - a
zene és az irodalom világából

Többek között Bartók Béla, Bródy
János, Cziffra György, Kodály Zoltán,
Kurtág György, Pege Aladár, Seress
Rezső, sir Georg Solti, Szőrényi
Levente, illetve Esterházy Péter,
Faludy György, Kányó Sándor,
Karinthy Frigyes, Kertész Imre,
Kosztolányi Dezső, Örkény István,
Tandori Dezső személyes relikviáiból
a legkiválóbb kortárs szobrászok és
festők által készített műalkotások
várják a látogatókat.

Kiskorona7
Óbudai Társaskör

OTHONUNK
ÓBUDA
BEKÁSMECYER

BUDAPEST, KISKORONA UTCA 7. / TELEFON: +361 2500288 / +3620 4688935
EMAIL: INFORMACIO@OBUDAITARSASKOR.HU / WWW.OBUDAITARSASKOR.HU / WWW.JEGYMASTER.HU
A RENDEZVÉNYEKET AZ ERVENYBEN LEVŐ JÁRVÁNYÜGYI JOGSZABÁLYOKNAK MEGFELELŐEN TARTJUK MEG.